

08.11.23р. 31гр. укр. літ.

Доброго дня! Тема уроку. Філософська поезія. Змістовий зв'язок «Легенди про вічне життя» з поезією збірки «Зів'яле листя»

**Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com**

ХІД УРОКУ

Епіграф уроку:

*Життя людини має сенс до тих пір,
поки вона вносить сенс у життя інших
людей за допомогою любові...*

С.Де Бовуар

Кожна людина мріє бути щасливою, але не кожна розуміє, що однією із складових щастя, однією із найшляхетніших цілей життя й одним із найбільших виявів людяності є любов. Саме вона підносить людину до небес і може скинути у прірву розпачу, кличе на подвиги і провокує зради, змінює долі й творить історію. Недарма, саме любов проголошено у Біблії найвищою людською чеснотою. Тож, як ви вже, певно, здогадалися сьогодні ми поговоримо про любов-таємне і святе почуття, оспіване багатьма письменниками, й І.Франком зокрема.

Гра «Цікава арифметика»

Подумайте, яке значення ці цифри мають у житті І.Франка?

600 - стільки книжок було в особистій бібліотеці бідного гімназиста І.Франка.

8 + 8 = 16 - вісьмома мовами Франко володів досконало, вісьмома - вільно, всього 16.

100 - оповідань написав Франко.

10 - повістей створив Франко.

50 - томів містить його повне зібрання творів.

● «Легенда про вічне життя». «Мій Ізмарагд».
https://www.youtube.com/watch?v=ILv_X2qJnIc

Повернення до першоджерел

Біблія завжди служила джерелом мудрості щодо покаяння, морального самовдосконалення і пізнання істини. Вона давала той ідеал, духовну підтримку, яких митці не знаходили в реальному житті. Важливу роль відіграла Біблія й у становленні української літератури. Письменники XIX століття зверталися до неї як до джерела своєї творчості. Не винятком стала і творчість І. Франка. Оригінальна інтерпретація ідей християнського гуманізму відчутна в багатьох поезіях митця. Це і "Легенда про вічне життя", "Строфи", "Притча про сіяння слова Божого". Поет перемежовує їх із власним світобаченням, творчою уявою, неперевершеною поетичною майстерністю, створює оригінальні шедеври, наповнені життєвою правдою. Його твори несуть гуманістичний, загальнолюдський зміст, постають проти поклоніння і сваволі, несуть головне: доброту і любов. І. Франко зміг втілити в них найголовніші закони людського буття та взаємин. Найбільше значення Біблії І. Франко бачить у проповідуванні любові до ближнього.

Наступною після «Зів'ялого листя» була збірка поезій І. Франка «Мій Ізмарагд», яка вийшла 1898 року. У передмові письменник так пояснює назву збірки: «Ізмарагдом звався в старій Русі збірник статей та притч, почасти оригінальних, а почасти повибраних із грецьких писань отців церкви, підібраних так, щоби цілість становила неначе повний курс практичної християнської моралі».

Збірка «Мій Ізмарагд» складається із шести циклів: «Поклони», «Паренетікон», «Притчі», «Легенди», «По селах», «До Бразилії».

Ставлення Івана Франка до своєї збірки: «Я бажав зробити,- пише автор, - свою збірку наскрізь моральною». Таким чином збірка «Мій Ізмарагд» у цілому є суб'єктивно - риторичною. У ній (за винятком першого й останнього циклів) не порушуються соціальні та суспільно-політичні питання. «На чужу основу я накладав свої власні узорі», - пише І.Франко. Текст творився з певною настановою – викликати в читача відповідний психологічно-інтелектуальний стан. «А тобі, любий брате чи люба сестро, що читатимеш оті рядки «не мудрствуя лукаво», бажаю того душевного супокою, того м'якого, ніжного,

щирого настрою, який знаходив я...» Автор прагне, щоб у душу читача упала хоч крапля «доброти, лагідності, толерантності не тільки для відмінних поглядів і вірувань, але навіть для людських блудів, і похибок, і прогріхів». Йдеться про розуміння людської природи і сутності людини.

Так уже влаштоване наше життя, що ми не можемо без інших людей, без спілкування, співпраці з ними, їхньої допомоги й підтримки і, звичайно, їхньої любові. Мабуть, і найбільший егоїст не буде почуватися щасливим, маючи все для задоволення своїх потреб, але залишений сам-один. Тому цілком природною є потреба людини любити, бути коханою, мати сенс життя.

Над цим у своїй філософській ліриці розмірковує І. Франко, над цим поміркуємо і ми, адже у «Легенді про вічне життя» письменник продовжує тему любові й висуває тезу про взаємне кохання як критерій щастя, розмірковує про безсмертя людини, драматизм і дуже часту непередбачуваність людських стосунків

Перед тим, як ми почнемо роботу над текстом і характеристикою образів, «історики» познайомлять нас із реальними людьми, що стали прототипами художніх образів твору. До речі, давайте згадаємо, хто такі прототипи?

(Робота зі словником літературознавчих термінів)

Прототип – це .....

І. Олександр Македонський - дев'ятнадцятий цар Македонії, син царя Філіпа II Македонського, та Олімпіади, царівни Епіру. Був вихованцем Аристотеля. Геніальний полководець, видатний адміністратор і політик. Засновник великої держави, що охоплювала Македонію, Грецію, завойовану Перську імперію та Єгипет.

У Вавілоні, де він жив, зайнятий державними справами і планами нових завойовницьких походів, після одного з банкетів, цар раптово занедужав і через кілька днів помер на 33-ому році життя. Вмираючи, він не встиг призначити свого спадкоємця. Один з найближчих соратників - Птоломей перевіз тіло володаря у золотій труні в Олександрію і поховав там.

Напис на надгробному камені могили Македонського свідчить:

«Цього клаптика землі виявилось досить для того, кому не вистачило

Всесвіту».

II. Птоломей - правитель і цар Єгипту, родоначальник Птоломеїв, син Птолемея Лага.

Воєначальник Олександра Македонського, отримав Єгипет в управління 323 року до н.е. під час поділу імперії діadoхами. У жорстких війнах діadoхів зумів розширити межі елліністичного Єгипту, приєднавши Киренаїку, Південну Сирію та Кіпр. За нього розпочалась відбудова Александрії, а неподалік Фів засновано нове місто - Птоломіада.

Роксана — бактрійська княжна, дружина Олександра Македонського. Батько місцевий вельможа Оксіорта (Ваксувадарва).

Грецький письменник Арріан так розповідає про долю дівчини: «Одну з цих дочок звали Роксана. Вона була дівчиною на виданні, і ті, хто брав участь у поході, повторювали, що вона була найвродливішою із жінок, яких вони бачили в Азії, виключаючи одну тільки дружину Дарія. Олександр закохався в неї з першого погляду, але, хоча вона й була полонянкою, відмовився через пристрасний потяг до неї взяти її силою, і опустився до одруження на ній.»

Отже, ми дізналися, якими були прототи́пи наших героїв. А тепер давайте звернемося до твору.

Ілюстрації до твору

1. Прослуховування твору

<https://www.youtube.com/watch?v=CsmORfJxYq0>

2. - Чи сподобалась вам поезія?
3. - Які слова для вас були незрозумілими?
4. - У яку епоху ви перенеслись, читаючи твір?
5. - Який ваш настрій після прочитання твору?

(Легенда — народна оповідь про життя якоїсь особи чи незвичайну подію, оповита фантастикою, казковістю. На Русі жанр сформувався у християнській традиції як оповідання про життя святого, мученика, пустельника і т. п., яке мало читатися у день його пам'яті. Ці оповідання часто носили повчальний характер. Вони укладались у збірники, що називалися «Патериками». Їм притаманні драматизм, стійкість і завершеність сюжету.)

(Притча – повчальна алегорична оповідь, у якій хронологічно послідовне зображення подій і пригону художньому творі підпорядковане моралізаційній частині твору.)

Тема: поетичний роздум поета про сенс буття людини (для чого живе, що є для неї найцінніше).

Ідея: автор розкриває трагізм людського існування у світі облуди і фальші.

Неможливість людського щастя без взаємного кохання (ніяка сила не спроможна змусити любити).

Основна думка:

*«А без щастя, без віри й любові всередині
Вічно жити – це горіти вік у вік на вогні!»*

Віршовий розмір: чотиристопний анапест

О|лек|са́н|дер| Ве|ли́|кий| весь| сві́т| зво|ю|ва́в|
І|от|се́| в Ва|ви|ло́|ні| мов| Бо́г| ра|ю|ва́в.|
А|по|бо́ж|ний| ас|ке́т| він| в пу|сти́|ні| про|жи́в|
І|мо|літ|во|ю| й по́с|том| бо|ги́|ні| слу|жи́в.|
|—|—|—|—|

Римування: паралельне

Сюжетні елементи композиції:

- **Експозиція:**

*Олександр Великий весь світ звоював
І отсе в Вавілоні, мов бог раював.
А побожний аскет вік в пустині прожив*

- **Зав'язка:**

На ж тобі сей малий золотистий горіх.

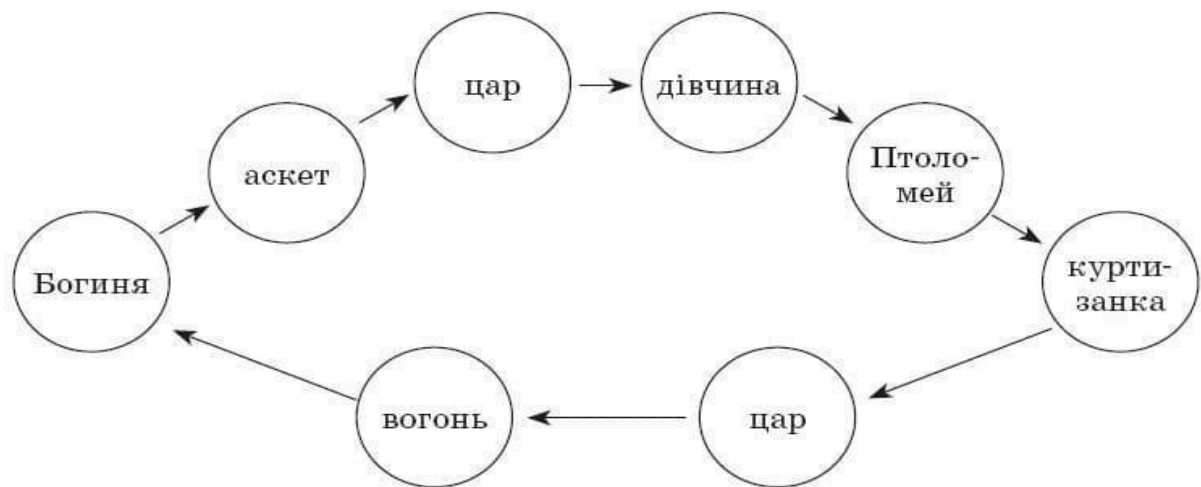
- **Розвиток дії і кульмінація:**

*А без щастя, без віри й любові внутрі
Вічно жить — се горіть вік у вік на кострі!
Ні, богине! Візьми свій дарунок назад!*

- **Розв'язка:**

*Прояснів його ум, серце збулось химер,
А в опівніч саму Олександр умер.*

До циклу «Легенди» збірки «Мій Ізмарагд» увійшла філософська «Легенда про вічне життя», у якій І. Франко **розмірковує про те, чим є людське життя, про його сенс, цінність**. Для поета-борця «життя» — то борня», проте й у цій поезії автор звертається до теми нерозділеного кохання, зради, брехні («любов — то брехня»).

«Побожний аскет», проживши весь вік у пустелі та заслуживши молитвами та постом прихильність богині, здобув священний дар — золотистий горіх, що дарував вічне життя. Але античний мудрець відмовляється від подарунка. Він віддає його Олександр Македонському (356-323 рр. до н. е.), прозваному за життя Великим.

Закоханий у персіянку Роксану, цар віддає священний горіх дівчині. Та вона кохає іншого — генерала Птолемея. Проте й цей геніальний полководець не уявляє свого безсмертя з вродливою Роксаною, зате готовий ділити його з куртизанкою. Куртизанка ж приносить горіх безсмертя отруєному Роксаною

Олександр, адже кохає царя, але він знову відмовляється від вічного життя й кидає горіх у вогонь.

«Легенда про вічне життя» І. Франка — це **поетичний роздум про смисл буття людини** — для чого вона живе, що є для неї найцінніше. Чарівний горішок безсмертя отримували по черзі аскет, цар, коханка царя, генерал, куртизанка. І кожен із них не наважився скористатися ним, адже життя — це вічна боротьба.

А життя **без кохання** — **ніщо**. І ніякі скарби, ніяка сила не примусить полюбити іншого щиро, від душі, вірно:

«А без щастя, без віри й любові внутрі Вічно жить — се горить віку вік на кострі!»

Використовуючи казковий сюжет, І. Франко розглянув важливу філософську проблему **про життя і смерть** та дійшов висновку, що людина має жити стільки, скільки їй відпущено, дано.

Поезія «Легенда про вічне життя» дуже приємна, а її тема залишиться актуальною у будь-які часи. Адже у вірші йдеться про кохання, про те, що «Життя - вічна боротьба, а життя без любові - ніщо». На мій погляд, тема цієї поезії - це нездатність людей керувати власним щастям та обставинами, прагнення людей здобути вічне життя. У творі І. Франка ставить перед читачами важливі питання: що важливіше - шанс бути коханими і щасливими чи могутність і вічна молодість? Звичайно ж, краще бути коханими і щасливими, навіть якщо для цього доведеться відмовитися від усіх мрій!

«Легенда про вічне життя» - дуже сильний вірш, який змушує замислитися над одвічними людськими питаннями, над тим, чим же справді може керувати людина. Крім того, автор підштовхує до міркування про безсмертя, про те, потрібне воно людині, чи ні. Цей вірш І. Франко написав в зрозумілій та незвичайно легкій формі і виступає в ньому як філософ і мислитель.

Домашнє завдання

1. Скласти есе «У чому я бачу сенс свого життя?»
2. Роздум, що означає слово «вічність?»